

דירוג מצב גופני לפרות חולבות ושימוש בשתי מנות

אלברטו לוי, רפת חורשים

ב) אם פרה רזה נכנסה להריון ואנחנו נבצע לה את השיפוט השלישי לפי ההמלצה (150 ימי הריון), אנחנו עלולים למצוא פרות בהריון 150 יום במצב גופני ירוד. לכן אני מציע לשנות את זמן ביצוע השיפוט השלישי ולעשות אותו ביום בדיקת ההריון של הפרה, ואז, לפי נסיוני, נראה שאפשר לשפר את מצבן של הפרות הרזות שנכנסו להריון על ידי שימוש בשתי מנות הזנה בעדר החולבות.

בעזרתו של אלי מידן, ממדריך הרפת של מכון תערוכת "אמבר", הכנסנו לעבודה מנה אחת לגבוהות תנובה, כאשר היחס אנרגיה/חלבון הוא 10:1 לפי 1.76/17.4%, ומנה נוספת לפרות בינוניות (רזות) ביחס 10:6 אנרגיה/חלבון לפי 16.5%/1.75.

כיום, פרה שביום בדיקת ההריון היא חיובית ורזה, עוברת מייד למנת הבינוניות, גם אם יש לאותה פרה 50 ליטר חלב, וכך אותה פרה רזה מספיקה לשפר את המאזן האנרגטי ולהעלות משקל גוף, עד שיוצאת ליובש.

אני בטוח, שישנם רפתנים שחולקים עלי אבל לצורך ביסוס ההצעה שלי, אספתי נתונים מהעבר אצלנו. כאשר בתחילת הדרך טעיתי, ופרות רזות נשארו על מנת גבוהות עד 150 ימי הריון, מצאתי שהן לא הצליחו להעלות משקל עד היובש. היום, עם השיטה החדשה, לפרות הרזות יש מספיק זמן עד היובש על מנת לשפר את המאזן האנרגטי. לפי הנתונים שאספתי ברפת שלנו, פרה שמקבלת כליל בינוניות במשך 5 חודשים עולה כ-1.25 בדירוג המצב הגופני שלה. כך יוצא, שפרה אשר עברה קבוצה בשיפוט 2 יוצאת ליובש ב-3.25. לעומת זאת, פרה שמנה (4 עד 5) תישאר במנת הגבוהות עד היובש.

בנוסף לכך, לפי הנתונים שהציג דר' עודד ניר בכנס שנערך באמבר, נוכחנו שהבעיה של רוב עדר החולבות בישראל היא פרות רזות

לפני שנתיים נערך בקיבוץ אייל מפגש רפתנים ביוזמתו של צביקה קידר, כאשר המטרה היתה ללמד את הרפתנים, איך מתבצע שיפוט גופני אצל פרות חלב ויעילותו של פרמטר זה בקבלת החלטות ביום יום.

כך הגענו לאייל כ-30 רפתנים ובהדרכתו של ישראל פלמנבאום יצאנו לדרך. ישראל הביא צילומים של מספר פרות בדירוג גופני מ-1 עד 5 כאשר: 1 מאד רזה, ו-5 מאד שמנה.

אז דובר על ביצוע שיפוט גופני 4 פעמים במשך התחלובה: (1) אחרי המלטה; (2) 50 יום מהמלטה; (3) 150 ימי הריון; (4) לפני ייבוש.

אז זה נראה מסובך לביצוע ובנוסף לא הבנתי, איך לנצל זאת בעבודה השוטפת.

לגבי הביצוע, מהר מאד למדתי וראיתי שזאת לא בעיה לשלב את השיפוט ביומיום. לגבי הניצול של השיפוט היו בעיות, ובהתחלה עשיתי טעויות וגם התעוררו מספר שאלות והגענו לפתרונות, ובכך אנסה לשתף את קוראי המאמר.

השיפוט לפני ואחרי היובש נעשה מסיבה פשוטה: לדעת באיזה מצב הפרות שלנו מתייבשות ואם יש שינויים בזמן היובש, כאשר השאיפה היא להוציא ליובש פרות עם שיפוט בין 3 ל-4. לא רצוי שפרה תעלה או תרד במשקל באופן דרסטי בזמן היובש. זאת אומרת, שהשיפוט לפני הייבוש מאפשר לנו להבין, אם פעלנו נכון מבחינת ההזנה במשך התחלובה. השיפוט לפני ההמלטה מאפשר לנו להבין, אם פעלנו נכון בזמן היובש, כאשר שינוי מעל 0.5 נקודה מהווה סימן להזנת יבשות לא נכונה. אפשר לשפר את המצב על ידי ייבוש 5 ימים לפני הזמן לפרות רזות ו-5 ימים מאוחר יותר לפרות שמנות.

ניתן לראות, שפרות מפסידות כ-1 דרגה בין ההמלטה עד 50 יום בתחלובה. עכשיו מתחילות הבעיות: א) אם פרה ירדה מתחת לדרגה 2, הסיכוי שלה להיכנס להריון הוא קטן;

70 יום כבר תהיינה שוב בהריון, דבר שקשה להגיע אליו עם פרות ירודות.

מאזן אנרגטי לא תקין ישפיע על אופן המלטה, גודל הוולד, התכווצות הרחם ונקיונו, כניסה להריון, חלב בתחלובה ועוד.

כדאי לזכור, שלפרות, להבדיל מבני אדם, קל לרדת במשקל וקשה לעלות חזרה.

טבלת עבודה ברפת חורשים. לפי טבלה זאת אנחנו מחליטים, איזה פרות עוברות להזנת בינוניות.

ימים בהריון	60	90	120	150	180	210
שיפוט גופני	2	2.25	2.5	2.75	3	3.25

שיטת עבודה זאת מחייבת את הרפתנים לבצע שיפוט המצב הגופני פעם בחודש לכל הפרות בהריון "שנשארו" על מנת גבוהות התנובה כי יכול להיות מצב, שלפרה מסויימת היה שיפוט 2.5 ב־60 ימי הריון ולפי הטבלה החלטנו לא להעביר אותה קבוצה; אבל כעבור 3 חודשים אם עדיין היא נמצאת בשיפוט זהה, צריך להעביר אותה קבוצה.

ומנוצלות. עודד ציין שתסמונת הפרה השמנה נעלם והיום המצב הוא הפוך.

מהנתונים שלנו עולה, שאצל מבכירות איבוד המשקל בתחילת התחלובה הוא קטן יותר כ־0.5 נקודה בלבד, עובדה שמקלה עלינו את ההחלטה, האם להעביר אותן קבוצה או לא. אצל מבכירות, תנובות החלב הן אחרות. זה נדיר למצוא מבכירה שמניבה 50 ליטר חלב ביום, ובנוסף לכך, הן ממליטות במצב גופני טוב מאשר הפרות.

כדאי להתייחס ביתר רצינות לפרות עם תנובת חלב גבוהה משום ששכיח למצוא פרות כאלה במאזן אנרגטי שלילי. ישנה טענה שאצל פרות, כמו אצל בני אדם, לכל אחת הנתונים הבסיסיים שלה ולא ניתן להשפיע על מצבן הגופני. מהנסיון שלנו ניתן ללמוד, שזאת טעות לחשוב כך ואפשר לעזור לפרות ירודות.

מצבן הגופני של הפרות בזמן ההמלטה משפיע על הביצועים שלהן בתחלובה. אנחנו מעוניינים שהפרות תמלטנה בלי בעיות וכעבור

**חשק
הבקר והחלב**

גליון מיוחד של

יופץ לקראת

הכנס המקצועי התשיעי למדעי מעלי-גירה

שיתקיים ב- 15 - 17 בפברואר 1997

**כל המי ומי של הענף יהיו שם ויקראו את העיתון
כדאי שתפרסמו בו וע"י כך הנוכחות שלכם תהיה
בולטת ומחירותיכם יקודמו.**

לפרטים: לפנות לשנאר תקשורת - 03-6959352